

*доцент кафедри романо-германської філології, кандидат педагогічних наук
Вакуленко Тетяна Іванівна,*

e-mail: lieto87@yahoo.de

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

КОНЦЕПЦІЯ І ПЛАН КУРСУ (2016-2017 навч.рік)

1. Концепція курсу

1.1. Мета та завдання курсу – ознайомити студентів з основними положеннями сучасного перекладознавства, сформувати основні навички та вміння практичного перекладу, ознайомити з різними видами перекладацької діяльності, письмовим, послідовним, синхронним, художнім, спеціальним перекладом. всебічно досліджувати особливості творчого процесу перекладу різноманітних творів, розробляти принципи аналізу й критерії оцінки, формувати у студентів навички перекладацької практики різноманітних текстів, вдосконалювати мистецтво перекладу.

Освітні цілі курсу: • ознайомити студентів з основними положеннями і актуальними проблемами теорії перекладу; • формувати вміння перекладу публіцистичного, художнього, ділового та наукового тексту; • розвивати практичні вміння у використанні перекладацьких прийомів і методів; • розвивати вміння соціолінгвістичного і соціокультурного аналізу тексту оригіналу та перекладу; • сприяти поглибленому розумінню національних особливостей англійської мови в зіставленні зі специфікою української мови ,що представляє труднощі при перекладі.

Виховні цілі: • виховання інтернаціоналізму, інтересу до англійської культури, її реалій, системи цінностей країни мова, якої вивчається, поваги до іншомовної культури, • розвиток патріотизму, любові та поваги до української культури; • виховання тактовності, уміння володіти своїм емоційним станом в міжкультурному спілкуванні; • розвиток відкритості, сприйнятливості до соціокультурної інформації, соціокультурної спостережливості.

Розвиваючі цілі: • розвиток кругозору студентів, їх інтересу до різних галузей знань, усвідомлення необхідності гармонійного розвитку особистості.

Матеріал курсу викладається як на лекціях з теорії перекладу, так і у вигляді вступних бесід на практичних заняттях з перекладу. Суто практичні перекладацькі завдання розглядаються на практичних заняттях. По закінченню вивчення курсу студент повинен знати основні поняття теорії перекладу, вміти переводити художні, публіцистичні та ділові тексти з англійської мови на українську і навпаки, коментувати використані прийоми перекладу.

Обсяг, методики, і технології викладання дисципліни:

Тематичний план дисципліни «Теорія і практика перекладу» складається з двох змістових модулів, кожен з яких поєднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом і взаємозв'язками.

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються такі форми та методи навчання:

1) лекційні заняття, на яких викладається теоретичний матеріал, наводяться практичні приклади; заняття проводяться з використанням технічних та програмних засобів;

2) семінарські заняття, що передбачають підготовку теоретичних та практичних питань з перекладу (з німецької мови на рідну та з рідної мови на німецьку);

3) консультації, які проводяться з метою допомоги студентам у виконанні їх індивідуальних завдань та роз'яснення окремих розділів теоретичного матеріалу, відпрацювання студентами пропущених занять.

Головними методичними знаряддями слугують:

- на практичних заняттях: розданий викладачем матеріал або вказаний ним для домашнього опрацювання;
- при самостійній роботі: праці з розділу „Література до курсу”, тексти для індивідуального читання.

Робота над програмним матеріалом (семінарського або індивідуального характеру) починається з пошуку відповідних джерел до взятої теми. При цьому студент повинен зрозуміти і опанувати головний принцип навчання у вищій школі: накопичення знань і перетворення (переродження) їх на навички та вміння йде за рахунок у першу чергу самостійної роботи. Отже, він не повинен обмежувати себе лише тією літературою, яку надав викладач, а розшукує додаткову в залежності від власних якісних та кількісних знань і своїх інтересів.

Знайдену літературу треба не просто уважно прочитати, а законспектувати, тобто виділити головні думки, їх структуру, позитивні якості та спірні аспекти. При цьому треба зіставляти думки одного автора з роздумами іншого, щоб створювати таким чином не лише панораму критики, без якої відповідь на будь-яке питання буде не академічною (такою вона повинна бути у вищій школі), а шкільною. Крім того, такий шлях опрацювання джерел дозволяє скласти необхідну власну методологічну і методичну платформи.

Законспектовані джерела обговорюються з відповідним викладачем і як звіт перед ним щодо зробленого студентом, і як потреба в консультації з фахівцем вищого рівня. Після консультації джерело перечитується ще раз з виділенням тих його місць, на які вказав викладач.

Міждисциплінарність курсу

Курс теорії та практики перекладу тісно пов'язаний з практичним курсом німецької мови, сприяє розвитку комунікативної та соціокультурної компетенції студентів.

Серед галузей лінгвістики найближча до теорії перекладу є граматики, лексикологія, стилістика, зокрема стилістика художнього мовлення.

2. Зміст курсу

2.1. Навантаження у годинах

№ триместру	Кількість лекцій	Кількість практичних занять	Самостійна робота	Консультації	Залік	Усього
XI	14 год.	14	10			
Всього	38 год.		16			

3. Зміст лекційних та практичних занять

№	лекції	семінари	години
1	Загальні питання перекладу	Об'єкт і предмет дослідження. Значення перекладу в сучасному суспільстві. ТП і споріднені науки.	2 / 2
2	Специфіка оригіналу	Оригінал як текст, як висловлювання, як дискурс, як фрейм, як інформація та як концепція: прагматика висловлювання, стратегії і тактики співрозмовців, структурні компоненти ситуації. Оригінал як процес та його інтерпретація.	2 / 2
3	Практика мікроперекладу:	орфоепічні аспекти перекладу, практичні аспекти інтонації	2 / 2

	фонетичні труднощі перекладу	німецького речення	
4	Лексичні труднощі перекладу	переклад слова як форми, як змісту (полісемія та омонімія), метафоризація та гра слів	2 / 2
5	Морфологічні труднощі перекладу	Іменники, займенники, прийменники, числівники. Дієслово: переклад пасиву, вживання та переклад часових форм, наказовий та умовний способи.	2 / 2
6	Проблеми макроперекладу: нарис проблематики	Індивідуальний стиль перекладача і адекватність; ілюстративний текст	2 / 2

4. Тематика самостійних занять

Для самостійного опрацювання студентам пропонуються наступні теми:

- 1. Переклад як творчість: моделі перекладу як творчого процесу.**
- 2. Засоби перекладу для досягнення адекватності.**
- 3. Еквівалентність та розуміння перекладу як творчого процесу.**

5. Методичні вказівки до засвоєння програмного матеріалу

Головними методичними знаряддями слугують:

- на практичних заняттях: розданий викладачем матеріал або вказаний ним для домашнього опрацювання;
- при самостійній роботі: праці з розділу „Література до курсу”, тексти для індивідуального читання.

Робота над програмним матеріалом (семінарського або індивідуального характеру) починається з пошуку відповідних джерел до взятої теми. При цьому студент повинен зрозуміти і опанувати головний принцип навчання у вищій школі: накопичення знань і перетворення (переродження) їх на навички та вміння йде за рахунок у першу чергу самостійної роботи. Отже, він не повинен обмежувати себе лише тією літературою, яку надав викладач, а розшукує додаткову в залежності від власних якісних та кількісних знань і своїх інтересів.

Знайдену літературу треба не просто уважно прочитати, а законспектувати, тобто виділити головні думки, їх структуру, позитивні якості та спірні аспекти. При цьому треба зіставляти думки одного автора з роздумами іншого, щоб створювати таким чином не лише панораму критики, без якої відповідь на будь-яке питання буде не академічною (такою вона повинна бути у вищій школі), а шкільною. Крім того, такий шлях опрацювання джерел дозволяє скласти необхідну власну методологічну і методичну платформи.

Законспектовані джерела обговорюються з відповідним викладачем і як звіт перед ним щодо зробленого студентом, і як потреба в консультації з фахівцем вищого рівня. Після консультації джерело перечитується ще раз з виділенням тих його місць, на які вказав викладач.

6. Тематика рефератів:

7.Форми контролю знань студентів:

- Фронтальне (на лекціях) та індивідуальне опитування;
- Виконання усних та письмових перекладів;
- Залікова письмова робота/залік/іспит.

Форми роботи зі студентами:

- Лекційні заняття;
- Групові семінарські/практичні заняття;

- Самостійна робота по практичному оволодінню різними видами перекладу;
- Вивчення системи термінів, які позначають національно-специфічні реалії суспільного життя, матеріального побуту, історії та культури і є важливими у процесі перекладу;
- Написання рефератів.

8. Критерії оцінювання

Форми контролю. У IV триместрі – залік, отже, студенти повинні заробити під час триместру 70 балів і 30 балів – під час заліку. Зароблені під час триместру бали розподіляються таким чином:

- виступ з доповіддю – максимум 20 балів;
- складання словника по вказаній темі – максимум 10 балів;
- активна участь у роботі на практичних заняттях (доповнення, наведення прикладів, виконання усного та письмового перекладу) – максимум 20 балів;
- відповіді на тестові запитання по прослуханій лекції – 20 балів.

Заліком передбачається загальна письмова (тест) і індивідуальна усна перевірка знань, умінь і навичок студентів з предмету. З цією метою даються відповідні тексти для перекладацького аналізу.

9.Рекомендована література:

1. Актуальные проблемы преподавания перевода и иностранных языков в лингвистическом вузе. – М., 1996. – 278 с.
2. Бархударов Л.С. Язык и перевод. - М.: Международные отношения, 1975. - 238 с.
3. Батрак А.В., Котёлкин В.П. Пособие по усному переводу (неметкий язык). – М.: ВШ, 1979. – 172 с.
1. Бортничук Е.Н. Английские существительные типа "breakdown" и способы их перевода.//Теорія і практика перекладу. - К., 1981. - Вип,5. – с.

- 89-94.
2. Задорнова В. Я. Восприятие и интерпретация художественного текста. - М.: Высш. шк., 1984. - 152 с.
 3. Комиссаров В.К. Теория перевода. - М.: Высш.шк., 2000. -253 с.
 4. Комиссаров В.Н. Лингвистика перевода.- М., 2002. - 207с.
 5. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. –Київ: Вища школа, Вид-во при Київському університеті, 2001.-166с.
 6. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу – Вінниця: Нова книга, 2003. – 445 с.
 7. Латышев Л. К. Межъязыковые трансформации как средство достижения переводческой эквивалентности. //Семантико-синтаксические проблемы теории языка и перевода. - М., 1936. - с. 90-107.
 8. Латышев Л. К. Курс перевода. Эквивалентность перевода и способы её достижения. - М.: Межд. отн., 1981, - 198с.
 9. Левицкая Т., Фитерман А. Почему нужны грамматические трансформации при переводе?//Тетради переводчика. - Н., 1971. - Вып. 8. - с. 12-22.
 - 10.Лингвокультурологическая и межкультурная интерпретация коммуникативного текста // Язык и культура. – XII Международная научная конференция им. проф. С. Бураго. – Киев: Институт филологии Киевского национального университета; Институт языкознания НАН Украины; Институт психологии АПН Украины. – 2003. – С. 206-213.
 - 11.Лосев А.Ф. Терминологическая многозначность в существующих теориях знака и символа // Языковая практика и теория языка. -М.: Издательство МГУ, 1978. -С.3-26.
 - 12.Любченко Т.Н. Научная фантастика в переводе: приобретения и потери. //Теорія і практика перекладу. - К., 1991. -Вип. 17. - с.89-97.
 - 13.Новикова М.А. Микола Лукаш: миф и антимиф // Теорія і практика перекладу. -К.: Вища школа, 1991. -Вип.17. -С.98-107.

14. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. – М.: Международные отношения, 2001. – 216с.
15. Рыбаков Б.А. Язычество древних славян. -М., 1981.-С.133-142.
16. Сельвинский И.Л.: Этнополитика и этнопоэтика // И.Сельвинский и литературный процесс XX века. – Симферополь: Крымск. Архив, 2001. – С.23-25. (В соавт. с Егошиной Т.Е., Островским Д.О., Передерием С.А.)
17. Спокушення владою // Всесвіт. – 2000. – №1-2. – С. 164-165.
18. Тэрнер В. Символ и ритуал /Исследования по фольклору и мифологии Востока/. -М.: Наука. 1983. -277с.
19. Швейцер А.Д. К проблеме лингвистического изучения процесса перевода.//Вопросы языкознания. - 1970. -№ 4. - с.40-49.

Викладач: Вакуленко Тетяна Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри романо-германської філології ЧНУ ім. Петра Могили. Стаж педагогічної діяльності – 43 роки. Кількість виданих наукових праць – більше 20.